

JSOU ŽENY SAMOSTATNĚJŠÍ NEŽ MUŽI?

Zatímco české ženy se osamostatňují průměrně kolem čtyřia dvaceti, muži se drží máminy sukně skoro až do třicítky. Proč? Jaké výhody a jaká rizika to s sebou nese? A máme se coby rodiče bát, že nám naši synové zůstanou na krku do důchodu?

text: Jana Benešová

Lucie a Jiří. Kolegové z práce a kamarádi. Jedenadvacet a jedenatřicet let. Lucie žije od osmnácti s kamarádkami v podnájmu, Jiří se každý večer vrací do svého „dětského“ pokoje v domě rodičů. Na stole má připravenou večeři, nádobí myje máma. Ostatně dělá i všechno ostatní – nakupuje, uklízí, pere a žehlí a každé ráno dává Jiřímu čistou košili. On na rozdíl od Lucie nikdy nezažil pocit, že si nemá ráno čím vyčistit zuby, protože zapomněl koupit pastu, nebo že nemá co k jídlu, protože včera přišel z práce pozdě a nákup už nezvládl. Jediná Jiřího povinnost doma je uklízet si vlastní pokoj. Sem tam pomůže tátovi s opravami v domě, ale jsou to drobnosti. Proč Lucie odešla z domova v osmnácti, a Jiří totéž nedokázal do jedenatřiceti? Lucie říká, že to prostě tak nějak přišlo. Už od puberty chtěla odejít do Prahy. V hlavním městě si našla práci, a protože dojíždění se jí nevyplácelo, rozhodla se tady bydlet. „Ze začátku mi bylo smutno, ale vzala jsem to jako zajímavou životní zku-

šenost a nelituju. Rodiče navštěvuji často a ráda, ale svou nezávislost už bych nevyměnila. Kupodivu mé rozhodnutí tenkrát přijali k mému velkému překvapení naprosto bez výhrad,“ vypráví. Jiří odmítá, že by hlavním důvodem bydlení u rodičů bylo pohodlí mateřské péče. „Do čtyřia dvaceti jsem studoval a nechtěl jsem platit byt v Praze, když rodiče mají na okraji města dům. Finanční důvody hrají roli i teď – podnájem by se mi nevyplatil. Bydlení u rodičů je levnější, i když jim měsíčně přispívám nějakými penězi,“ vysvětluje. Lucii nepřipadá Jiří jako maminčin mazánek. „Ale je mi divné, že ve svých letech ani neuvažuje o tom, že by se odstěhoval. Asi dvakrát za poslední dva roky jsem od něj slyšela, že by to chtěl zkusit sám, ale vždycky to skončilo u slov. Nikdy se k tomu neodhodlal.“ Jiří kontruje: „Moje bydlení u rodičů řeší pouze ženy, které se mě na to pořád vyptávají hlavně v práci, mým kamarádům to divně nepřijde. Většina z nich to má doma podobně – taky bydlí u rodičů. Proč by to měnili?“

Ženy: z domu do 24 let

Dlouho se u nás mluvílo o tom, že dcery jsou samostatné dříve než synové, od loňského roku to potvrzují i aktuální fakta. Zatímco dcery se osamostatňují už od patnácti let a do čtyřia dvaceti většina z nich odejde z domu, synové opouštějí hnízdo často až před třicítkou. Navíc ještě po třicátých narozeninách zůstává se svými rodiči dvanact procent mužů, žen přibližně jen šest procent. Fakta vyplývají z výzkumu Univerzity Karlovy a Výzkumného ústavu práce a sociálních věcí. „Odstup od rodičů je velmi často spojený s počátkem partnerského soužití, případně se založením rodiny. Věkový rozdíl mezi muži a ženami není ničím novým, protože ženy tradičně zažívají události spojené se zakládáním rodiny v mladším věku než muži,“ míní socioložka Jana Chaloupková ze Sociologického ústavu Akademie věd ČR. Je to dáno i historicky – žena odcházela z domu za svým novým manželem a syn zůstával s rodiči. Ženy se osamostatňují dříve i z toho důvodu, že jsou ▶

častěji vedeny k péči o domácnost. Jsou schopné se o sebe postarat, takže pro ně není tak těžké opustit domov. Chlapci jsou vedeni k samostatnosti méně, proto dokud nenavážou trvalý partnerský vztah, necítí potřebu se stěhovat. „Co se týká schopnosti postarat se sám o sebe, jsou na tom ženy lépe než jejich mužské protějšky. Odstěhovat se od rodičů proto není pro dívku tak velký krok do neznáma,“ říká psychoterapeut Michal Mynář. U každé dívky, která žije s rodiči, se podle něj předpokládá, že se bude spolupodílet na chodu domácnosti rodičů. To u chlapců tak běžné nebývá. „A je také méně časté, že by matka rozmazlovala svou dceru, než je tomu ve vztahu matka/syn. Navíc ženy nezářídka vnímají domácnost, o kterou se starají, jako své teritorium. Dvě hospodyně v jedné domácnosti, to málokdy dělá dobrotu, a to ani v případě, že jde o matku s dcerou. Nemusí zde docházet vysloveně ke konfliktům, ale většína žen si v domácnosti raději dělá věci podle sebe,“ upozorňuje odborník.

Mužům je doma dobře

Ze zmiňovaného výzkumu také vyplynulo, že důležitou roli při osamostatňování hrají peníze, 57% lidí si myslí, že by oddělené bydlení negativně ovlivnilo jejich finanční situaci. Ostatně podobná data ukázal i průzkum Eurobarometru v roce 2003. Mladí Češi neopouštějí své rodiče, protože si to nemohou dovolit – nemají finanční prostředky na vlastní bydlení. Jenže psychoterapeut Michal Mynář varuje, že často jde spíš o záminku zastírající pohodlnost než o skutečný důvod. „Muži si nechtějí ekonomicky pohoršit – zabývat se půjčkami a vystavit se nepohodlí – třeba tím, že budou sdílet podnájem se spolubydlícím,“ vysvětluje. Proto je k opuštění rodného hnízda obvykle přivede až svatba a úmysl založit rodinu nebo pracovní příležitost v jiném místě. V osamostatňování žen sehrává roli i emancipace. Ženy už nejsou spoutané konvencemi minulých

PRŮMĚRNÝ VĚK, KDY MLADÍ LIDÉ OPOUŠTĚJÍ DOMOV

ZEMĚ	MUŽI	ŽENY
Belgie	26,7	25,4
Bulharsko	31,5	27,7
Česká republika	28,5	27,0
Německo	25,1	23,9
Řecko	30,0	27,9
Španělsko	29,3	28,3
Francie	24,2	23,1
Itálie	30,9	29,5
Maďarsko	29,4	27,6
Malta	31,0	29,3
Holandsko	24,2	23,2
Rakousko	26,9	25,1
Polsko	29,6	28,4
Portugalsko	29,5	28,5
Slovensko	31,5	29,8
Finsko	23,1	22,0
Velká Británie	24,6	23,6

Zdroj: Portál Evropské unie, údaje z roku 2007, <http://europa.eu/>

desetiletí, umí být finančně nezávislé a výrazněji si uvědomují vlastní možnosti. Mnohdy neodcházejí z domova kvůli partnerovi nebo svatbě, ale kvůli sobě – chtějí si vybudovat nezávislost. A i když partnera mají, stejně se v mnoha ohledech snaží být samostatné a soběstačné – protože, jak mi řekla Lucie, co jiného dělat ve státě, kde se rozvádí každé druhé manželství?

Kdy konečně dospěješ?

Bydlení mužů u rodičů ve třiceti letech dnes není žádnou výjimkou. „Tento jev je v současné společnosti stále častější a obvykle už nebývá důkazem závislosti na rodičích,“ říká Jana Chaloupková. Pokud před dvaceti lety děti zůstávaly doma s rodiči, bylo to většinou kvůli závislosti – buď dětí na rodičích, nebo obráceně. To už ale podle odbornice neplatí: „Situace, ve které mladí lidé vstupují do dospělosti, se výrazně změnila. Více lidí déle studuje, vstup na pracovní trh se stává obtížnější, zejména mladší s nižším vzděláním jsou

více ohroženi nezaměstnaností, rostou náklady na bydlení a podobně. Všechny tyto okolnosti mohou představovat překážky v osamostatnění se od rodičů. To však neznamená, že by takoví lidé byli nezralí. Tyto trendy můžeme pozorovat nejen u nás, ale i v řadě dalších zemí.“ Čechům se po listopadu '89 otevřelo spektrum možností, jak naložit se životem, a stigma „divného“ člověka, žijícího ve třiceti s rodiči, zmizelo. Proč by odcházeli, když si se svým životem stejně mohou nakládat podle svého? Je to pohodlné. Jiřímu vadí bydlení s rodiči pouze z jediného důvodu – nemůže si domů vodit kamarády a ženy. Rodiče mu sice do vztahů nemluví, ale protože stálou přítelkyni zatím nemá, se ženami se schází většinou někde v restauraci. Že by o něj ženy neměly zájem kvůli bydlení s rodiči? „To je nesmysl. Není přece důležité, kde a s kým bydlíte, ale proč tam bydlíte. A mé důvody jsou pragmatické,“ vysvětluje. Jenomže ženy to za důležité považují. „Drtivá většina se dívá

na třicátníka, který bydlí u rodičů, spatra a vnímá ho jako naprosto nevhodného pro partnerský život. Nechtějí si vzít, dospělé dítě. Na život bez zodpovědnosti a bez závazků se totiž snadno zvyká a těžko se opouští,“ říká Michal Mynář. Protože si domů nemohou přivést každou chvíli někoho jiného, muži žijící u rodičů ve vztazích také méně experimentují – buď experimentování ukončí příliš brzy, nebo si tímto obdobím neprojdou vůbec. Nehledě na to, že ze schůzek v ulicích, nezatižených společnými problémy, ženu příliš dobře nepoznají. Pak se nelze divit, že začnou experimentovat třeba ve čtyřiceti, kdy už mají manželku a dvě děti.

Ještě nechci být dospělý

„Někdy Jiřího podezírám, že bydlí doma, protože ještě nechce být dospělý,“ říká o svém kolegovi Lucie. Socioložka Jana Chaloupková odmítá tvrzení, že bydlení u rodičů znamená neschopnost nebo neochotu přijmout dospělost. „Dnešní společnost nemá definovaný jediný okamžik, kdy se člověk stává dospělým. Sociologové pohlíží na vstup do dospělosti jako na poměrně složitý proces, který zahrnuje řadu dílčích změn: ukončení studia, začátek ekonomické aktivity, dosažení ekonomické nezávislosti, odstěhování se od rodičů, vstup do prvního partnerství, vstup do manželství, rodičovství a další. V současnosti se tyto jednotlivé přechody stále více časově rozcházejí – proces vstupu do dospělosti se prodlužuje a stává se rozmantějším,“ říká. Také Michal Mynář se domnívá, že cesta k dospělosti je složitý, mnohofázový proces, ale opuštění rodného hnízda je jedním z klíčových přechodů na této cestě. „Je to mezník pro převzetí zodpovědnosti za sebe. Z tohoto pohledu třicátníci žijící kvůli pohodlí u rodičů k tomuto bodu ještě nedozráli, a proto zůstávají v určitém ohledu pořád adolescenty,“ tvrdí. Do jisté míry je to podle psychologů i vina rodičů, kteří nejsou schopni

svým potomkům včas říct – máme tě rádi, ale je nejvyšší čas, abys šel svou cestou. A muž samotný, pokud k tomu nemá dostatečný důvod, to neudělá. Díky rodičům má sice možnost déle studovat, absolvovat nejrůznější neplacené stáže a hledat si tu nejlepší práci, jenomže lze to brát jen jako výhody? „To není tak jednoznačné. Člověk totiž roste a zraje na životních překážkách. Jejich překonávání je důležité pro získání životní moudrosti,“ tvrdí Michal Mynář. Podle něj by se měl člověk – muž i žena – ideálně osamostatnit do dvou let po ukončení školy a nastupu do zaměstnání. „Nemyslím tím jen odstěhovat se od rodičů, ale opravdově osamostatněn se vším všudy, k němuž

Co se týká schopnosti postarat se sám o sebe, jsou na tom podle odborníků ženy výrazně lépe než jejich mužské protějšky.

patří i finanční nezávislost na rodičích.“ Ve chvíli, kdy člověk prožívá partnerský vztah, je krok k osamostatnění snazší. Nikdo by se však na něj neměl vázat – pro život je podle odborníka velmi důležité i naučit se být sám.

A co Evropa a USA?

Zatímco v Evropě je třicátník žijící s rodiči naprosto běžná záležitost, ve Spojených státech je to obráceně a je to k vidění v každém druhém filmu, kdo zůstává žít s rodiči po dvacátém roce věku života, je „divný“. Proč tak výrazný rozdíl? Podle Jany Chaloupkové je způsoben mnoha faktory: rozdílnými hodnotami (mladí Američané si zakládají na nezávislosti), rozdílnou úrovní mobility z důvodu pracovních a vzdělávacích příležitostí, dostupností bydlení pro mladé, různou úrovní podpo-

ry mladých ze strany rodičů i ze strany státu. „Významné rozdíly jsou patrné ale i v rámci Evropy,“ podotýká odbornice. „Například déle zůstávají se svými rodiči muži na jihu Evropy – často až do té doby, než vstoupí do manželství. Podobně i v Polsku se řada mladých lidí stěhuje od rodičů, až když vstupuje do manželství.“ Na to, v jakém věku mladí lidé opouštějí domov, má podle dostupných údajů pravděpodobně vliv i náboženství. Například mladí Irové z katolického Severního Irsku odcházejí z domova výrazně později než Angličané. Spousta rodičů a jejich potomků vidí v tzv. „mama hotelu“ pouze výhody a nepřipouštějí si rizika. Tím nejvážnějším je podle Michala Mynáře nezdravá závislost na rodičích, nejčastěji syna na matce. Mnohým se nechce z domova i proto, že když odejdou, jejich rodiče by se mohli trápit samotou. A čím jsou starší, tím je pochopitelně vzájemné odloučení pro obě strany těžší. Navíc někteří rodiče dokážou doslova mistrně vyvolávat dojem, že to bez dětí nezvládnou, a nutí je, aby zůstaly nebo aby zůstal aspoň jeden z nich. V extrémních případech to může vést až k psychickému vydírání. To však neznamená, že by ve všech rodinách panovalo nadšení, že rodiče a jejich třicetileté děti sdílejí jednu kuchyň a jeden gauč.

Jiří má zatím jasno aspoň v tom, že jakmile si najde partnerku, u rodičů žít nechce – prý to nedělá dobrotu. Tuší, že to nebude mít jednoduché – odmítá, že by byl líný, ale stárne a „na některé věci už si prostě zvykl“. ■

ODBOBNÁ KONZULTACE

Mgr. Michal Mynář
Soukromá psychologická praxe
Lužánecká 1885/4a, Brno
www.psychoterapie-brno.cz
Mgr. Jana Chaloupková
www.soc.cas.cz

DALŠÍ INFORMACE

Pierre Haineault: Jak využít životních změn, Portál
Jaro Křivohlavý: Konflikty mezi lidmi, Portál
Irvin D. Yalom: Máma a smysl života, Portál
Gail Sheehy: Průvodce dospělostí, Portál